

Srebrenitsa Soykırımı

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa topraklarının şahit olduğu en büyük katliam olarak kabul edilen Srebrenitsa Soykırımı, bütün dünyanın gözleri önünde gerçekleşmesi açısından ibret vericidir. Bosna Savaşı'nın (1992-1995) sonlarına doğru gerçekleşen ve en az 8.372 kişinin acımasızca katledildiği bu olayın, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından güvenli bölge ilan edilmiş olan Srebrenitsa'da, 400 silahlı Hollandalı barış gücü askerinin gözü önünde gerçekleştirilmiş olması ise ayrıca düşündürücüdür.

Savaştan önce yüzde 75'ini Müslümanların oluşturduğu 36.000 nüfuslu bir kasaba olan Srebrenitsa, 1992 yılında Sırpların Boşnaklara yönelik başlattığı "temizleme" operasyonunun bir parçası olarak Sırp işgaline uğradı. Boşnaklar işgale karşılık vermekte gecikmedi ve kasabayı Sırp'lardan geri almayı başardı. Fakat Srebrenitsa'nın da içinde yer aldığı bölgenin etrafı Sırp'lardan kuşatılmış alanlarla çevrelenmişti. Diğer savaş bölgelerinden kaçan Boşnakların bir bölümü de Srebrenitsa'ya geldi ve kentin nüfusu 60.000'e dayandı. Bölgede gıda, su ve ilaç kıtlığı yaşanmaya başladı.

Nisan 1993'te Srebrenitsa, Zepa ve Gorazde'yi "güvenli bölge" ilan eden BM, bölgeye Barış Gücü gönderdi. Bu gelişme üzerine Sırp saldırıları durmuştu fakat bölgeye yönelik Sırp kuşatması sürmekteydi. Öyle ki BM yetkilileri dahi kuşatma altındaki bu kasabaya çok sınırlı şekilde insani yardım ulaştırabilmekteydi. Kentte açlıktan ölümler baş göstermeye başlamıştı.

Sırp'lara, savaşın son yılı olan 1995'in Temmuz ayında başlattıkları "Krivaya 95" kodlu operasyonla Srebrenitsa'nın da içinde olduğu bazı bölgeleri tamamen ele geçirmek için harekete geçti. Sırp Cumhuriyeti'nin lideri Radovan Karaciç, Bosna Sırp Ordusu komutanı Ratko Mladiç'e tam yetki vererek bu bölgelerin alınmasını istedi. Daha önce BM Barış Gücü tarafından silahları toplanan Boşnaklar savunmasız durumdaydı. Zaten uzun süredir maruz kaldıkları açlık sorunu sebebiyle savaşacak güçleri de kalmamıştı. Kasabayı korumakla görevli yüzlerce Hollanda askeri ise Sırp'lara karşılık vermeye niyetli değildi. Müslümanların Hollandalı yetkililere yaptıkları "en azından silahlarımızı geri verin" çağrısı da karşılıksız kaldı. Hollandalı Komutan Thom Karremans, güvenliğinden sorumlu olduğu 25.000 mülteciyi ve tüm şehri Sırp'lara insafına terk etti.

Takip eden günlerde Sırp'lara, esir aldıkları ve zaten bitkin durumdaki binlerce insanı infaz etmeye başladılar. Sırp Komutan Ratko Mladiç, Srebrenitsa'ya girdiği 11 Temmuz 1995 günü yaptığı konuşmada, "Nihayet Türklerden intikam alma vaktimiz geldi!" demiştir. Sırp'lara beş gün boyunca kana susamış vampirler gibi en az 8.372 savunmasız insanı infaz ettiler. Cesetlerini ise teşhis edilemesin diye parçalara ayırarak toplu mezarlara gömdüler. Savaşın bitmesiyle birlikte tespit edilen toplu mezarlardan çıkarılan cenazelerin teşhis edilmesi için sürdürülen çalışmalar devam etmekte ve halen teşhis edilemeyen binlerce cenaze var.

Srebrenitsa Katliamı, Lahey Adalet Divanı tarafından 26 Şubat 2007'de resmen "soykırım" olarak tescil edildi. Saldırıların baş sorumlularından Ratko Mladiç, ancak 2011 yılında "yakalandı" ve BM Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde yargılanmak üzere Lahey'e gönderildi. Halen hakkında bir karar verilemedi. Radovan Karaciç ise yıllarca "kimliğini gizleyerek" yaşadığı Sırbistan'da nihayet 2008'de yakalanarak yargılanmak üzere Lahey'e gönderildi. O tarihten bu yana tutuklu olan Karaciç, Srebrenitsa'da soykırım işlemek, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlardan suçlu bulunarak 40 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Boşnakların ruhunda derin yaralar açan savaş acılarının yalnızca bir parçası olan Srebrenitsa Katliamı ve şehitleri, yıllardır her 11 Temmuz günü düzenlenen törenlerle anılmaktadır. Bütün dünya her yıl, elleri kolları bağlı bir şekilde izlediği bu utançla bir kez daha yüzleştirilmektedir. Her yıl kimlikleri teşhis edilen yeni cenazeler, 11 Temmuz günü geniş katılımı olarak kılınan cenaze namazlarının ardından toprağa verilmektedir.

Srebrenitsa'nın Ratko Mladiç'in birliklerince 11 Temmuz 1995 günü işgal edilmesi üzerine katliamdan kaçmaya çalışan bazı Müslümanların orman yolunu kullanarak Tuzla şehrine ulaşmak üzere yaptıkları üç günlük yolculuk, bugün de binlerce kişinin katılımıyla canlandırılmaktadır. O gün bu "ölüm yürüyüşüne" çıkan 15.000 Müslüman'dan yalnızca 5.000'i Sırp bombardımanını ve zorlu yolculuğu atlatabilerek sağ salim kurtulabilmiştir.

Bugün *Marş Mira* (Barış Yürüyüşü) adı verilen ve 110 kilometreyi bulan bu sembolik yürüyüş, yolda hayatını kaybeden ve Srebrenitsa'da katledilen kurbanları anmak üzere gerçekleştirilen anlamlı bir etkinliktir.